

dítással jó eredmények érhetők el, így például a hangnem, kulturáltság területén (ezzel lehetne bizonyítani, példát mutatni), a *bánásmód* kérdéseiben (a helyes arány megteremtésében a lekezelés, lenézés és bratyizás között), a *szemlélet kialakításában* (oktatás, képzés). Ha ezekhez még némi *anyagi segítség* is társul, a fejlődési folyamat bizonyosan felgyorsul.

Dr. Sereg Pál

Nyugodt szabadítás

Eltérő bírói gyakorlat • Kompromisszum-keresés

A büntető jogszabályok módosításáról szóló törvény a fogvatartottak négy csoportját érintette kedvezően. Mindenekelőtt a szigorított javító-nevelő munka főbüntetést kiiktatta a büntetési rendszerből; a többszörös visszaesők számára megnyílt a feltételes szabadság lehetősége; változott az életfogytig tartó szabadságvesztés-büntetésre ítélték feltételes szabadságra bocsáthatósága legkorábbi időpontjának meghatározása és ugyancsak változott e tekintetben, hogy a törvénymódosítás után 30 nap lett a letöltendő büntetés legkisebb tartama. Ez a korábban négy hónapra ítélt fogházas és három hónapra ítélt börtön fokozatú elítélteket érintette.

A szigorított javító-nevelő munka az alapeset mellett megjelenhetett úgy is, mint átváltoztatott szabadságvesztés-büntetés vagy szabadságvesztés-büntetéssel összbüntetésbe foglalt büntetés.

Az alapszabályokat, valamint a magatartási szabályok megsértése miatt szabadságvesztésre átváltoztatott büntetést — akkor, amikor a törvénymódosítás előkészítése során nagyon valószínűvé vált, hogy ez a főbüntetés megszűnik — az igazságügy-miniszter, illetve a bv. országos parancsnoka félbeszakította, így ezek az elítéltek már nem tartózkodtak az intézetben. A „tisztá” szigorított javító-nevelő munkára ítélt 78 fő ügyében a martonvásári intézet kezdeményezte a Fejér Megyei Bíróság büntetés-végrehajtási bírójánál, hogy rendelkezzen a végrehajthatóság megszűnéséről. Az átváltoztatás miatt szabadságvesztést töltő 13 fő esetében egyelőre nem született döntés, keressük a méltányos megoldást. Sürget bennünket az a tény, hogy a büntetés-félbeszakításuk 1993. május 18-án lejárt.

Az elítéltek körében nagy várakozás előzte meg a törvény hatályba lépését, különösen a többszörös visszaesők várták a rájuk vonatkozó szabályok enyhítését. A feszült helyzet miatt a büntetés-végrehajtási intézetek különös gonddal készítették elő a feltételes szabadságra bocsátható többszörös visszaesők ügyeit. Az előkészítést nehezítette, hogy korábban az eljáró bíróságok az esetek jelentős

részében a többszörös visszaeső ügyében nem hivatkoztak a Btk. 47. § (3) b) pontjára, ha az elítélt az újabb bűncselekményt a korábbi végrehajtandó szabadságvesztésre ítélese után, a végrehajtás befejezése előtt követte el, csupán 47. § (3) a) pontja alapján mint többszörös visszaesőt zárták ki a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből.

Gondot okozott továbbá, hogy a bíróságok eltérő gyakorlatot folytattak a feltételes szabadságra vonatkozó rendelkezést illetően olyan esetekben, amikor a többszörös visszaeső előző, kegyelem folytán csökkentett büntetését kitöltve szabadult, majd újabb elítélése során a közkegyelem hatályvesztésének megállapítására is sor került. A bíróságok egy része a Btk. 47. § (3) b) pontja alapján is kizárta a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből, míg más bíróságok úgy ítélték meg, hogy erre nincs lehetősége. Ilyen ügyben a Bírósági Határozatok 1993. évi áprilisi számában megjelent a 206. számú eseti döntés, amelynek értelmében az érintett nem zárható ki a 47. § (3) b) pontja alapján a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből.

A vitás, rendezetlen ügyekre figyelemmel, a büntetés-végrehajtási intézetek előkészítették mindazon többszörös visszaesők ügyét, akiknek feltételes szabadságra bocsátása a Btk.-módosítást követően, tehát 1993. május 15-e után esedékes lehet. Az intézetek parancsnokai kezdeményezték a kapcsolatfelvételt a székhelyük szerint illetékes megyei bíróságok elnökeivel és a büntetés-végrehajtási bírókkal, tájékoztatták őket a várható feladatok nagyságrendjéről, egyeztették a bírói meghallgatások időpontját. Az egyes megyékben a büntetés-végrehajtási bírók eltérő eljárást folytattak. Néhol megvizsgálták a többszörös visszaesők iratait, megállapították, jár-e a feltételes szabadság, és ha igen, ezt rögzítették a jogerős értesítőn. Ha megítélésük szerint továbbra is kizárt volt a feltételes szabadság lehetősége, nem vezettek semmit a jogerős értesítőre. Más büntetés-végrehajtási bírók külön végzést hoztak a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéről (Csongrád megye, Fővárosi Bíróság). A bírók közül néhányan az előterjesztést csak abban az esetben fogadták el, ha nem volt kizárt a feltételes szabadságra bocsátás lehetősége. Mások végzésben állapították meg, hogy e lehetőség kizárt.

Figyelemmel az időközben megjelent 206-os eseti döntésre, az intézetek különleges eljárást kezdeményeztek a perbíróságoknál. Ezek az ügyek részben függőben maradtak és csak a perbíróság végzésének jogerőre emelkedése után tehet az intézet előterjesztést a feltételes szabadságra bocsátás iránt. Tovább bonyolította a helyzetet, hogy akadtak bírók, akik az 1993. 05. 15-i határidőtől esedékes ügyekben a 206-os eseti döntésre alapozva meghozták a végzést, és engedélyezték a feltételes szabadságra bocsátást, míg mások csak a különleges eljárás lefolytatása után döntenek.

A bírói meghallgatások Fejér megyében már május 3-án megkezdődtek, mássutt általában a május 10-ével kezdődő héten, a Sátoraljaújhelyi Fegyház és Börtönben május 15-én, néhány intézetben pedig, köztük a Sopronkőhidai Fegyház és Börtönben május 17-től történtek meg. A bírói meghallgatásokon jelentős

számban részt vettek a büntetés-végrehajtási ügyészek is. Jelenlétüknek és a velük korábban megtörtént egyeztetéseknek nagy szerepe volt abban, hogy a rengeteg előterjesztés és a nagy számú meghallgatás törvényes keretek között, gördülékenyen ment.

Határidő utáni, úgynevezett azonnali szabaduló 1054 fő volt, közülük május 15-én 798-an szabadultak. A szabadítási eljárásokon ismereteink szerint nem történt semmiféle rendkívüli esemény. Az intézetekben folyamatos az iratok további feldolgozása, szintúgy a fogamatba vétel a később esedékes ügyekben, valamint az előterjesztések megküldése a büntetés-végrehajtási bírónak. Függetlenül vannak még azok az ügyek is, amelyekben az alapítéletet a bíróság nem jogerősen összbüntetésbe foglalta.

Az intézetek megtették az előterjesztéseket a május 15-ét követő három hónapban esedékes ügyekben is. Célszerű lenne azonban a későbbi ügyeket is lezárni, megállapítva, hogy a megváltozott szabályokra figyelemmel feltételes szabadságra bocsátható-e az elítélt. Ez a megoldás megnyugtató az érintettek és a büntetés-végrehajtás számára is világos, törvényes helyzetet teremtene. Egyelőre tisztázatlan, hogy az eljárás az eljárási bíróság vagy a büntetés-végrehajtási bíróság hatáskörébe tartozik-e.

Gondot jelent a május 15-e előtt jogerőre emelkedett ítélettel ezt követően befogadott többszörös visszaeső elítéltek ügye. Ezekben az esetekben az eljárási bíróság még nem rendelkezett a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéről. Célszerű lenne, ha erről a befogadást követően a büntetés-végrehajtási bíróság rendelkezne.

A Szegedi Fegyház és Börtön 156, a Kalocsai Fegyház és Börtön pedig 1 életfogytig tartó szabadságvesztés-büntetésre ítélt ügyét küldte meg az eljárási bíróságoknak, hogy állapítsák meg, mikor terjeszthető elő feltételes szabadságra bocsátásra. A többi ügyszintén hasonlóan itt is eltérő volt a bíróságok eljárása. Voltak esetek, amikor az intézet, illetve az elítélt törvénysértőnek vélelmezte a döntést, fellebbezések is születtek.

A fogvatartottak körében hatalmas várakozás előzte meg a Btk. módosítását, az elítéltek különböző csoportjai évek óta bíztak abban, hogy számukra kedvező döntés születik, s így sokan azonnal vagy rövid időn belül szabadulnak. Velük foglalkozó munkatársaink nagy érdeme, hogy ezt a feszült várakozást kezelni tudták és ennek (is) köszönhetően nyugodt, kiegyensúlyozott légkörben történt a szabadítás.

Az intézetek kezdeményezőleg léptek fel, ötleteket adtak, javaslatokat tettek arra, miként történjen az együttműködés a bíróságokkal. Szokatlan helyzet adódott abból, hogy nem volt egységes a bírók, bíróságok tevékenysége, tehát nem lehetett egységes szabályozást kiadni a végrehajtásra vonatkozóan sem. A számtalan egyeztetés, a kompromisszum-keresés, az intézetekben dolgozó szakemberek felelőssége végül megnyugtató eredményt hozott.